

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gl.—
pol leta 1 " 60
četrt " — " 80
Pos. štev. 15 kr.

Oznaniła
ikrat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina
se pošilja blagajniku
„Zaveze“
zmašila in reklamacije
pa upravištvu
v Maribor.

Odpriše rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Kokosni trg 18.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Ne frankirana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na-
osno poslane knjige
se ne vračajo.

Veseli pojavi.

Tekom svojega učiteljevanja in že prej sem imel — v ozki zvezi z narodom — neprijetno priliko spoznati, kako malo je pri nas navdušenja za šolo. Ko bi naj otrok vstopil, protivijo se stariši z vsemi štirimi in poskušajo z vsemi sredstvi: s prošnjami, z goljufijo in s sirovostjo rešiti svoje dete te nesrečne šole. In kako malomarno jih pošiljajo potem k pouku. Meglica, pršenje, ped snega: vse jim je dobrodošel izgovor, da jih zamorejo zadrževati doma. Za šolsko knjigo, za kamenček je seve vinarja škoda, za vino, za žganje ne. In kaj naj bi rekel človek o delu. „Če se mlad ne privadi, pa ne bo nikdar priden delavec!“ tako podpirajo radi svoje opravičbe. Res je, da ubogi kmet komaj čaka pomoči, pa prerana, presilna uporaba premlade dece pač ni v korist ne starišem, še manj deci sami.

Kedar pride čas oproščenja, porabi se izvestno, če je res potrebno ali ne. Da se tirjajo tudi nezakonita oproščenja, vemo vsi. In ko napoči komaj pričakovani dan, ko izpolni šolar štirinajsto leto, tedaj pač Bog varuj, da bi še prestopil šolski prag!

Kako rado se reče: „Tako velika že je, saj jo je sram v šolo hoditi!“ Da celo na bujne prsi svojih hčerk in še na marsikaj se izgovarjajo matere.

Ali pa so to veseli pojavi? Gotovo ne! Čuditi pa se jim ne moremo; saj vemo, da nima šola nikjer opore. Še mi učitelji bi skoraj sodili po bornih svojih plačah, da smo res nepotrebni, zadnji stan... Le popolno poznanje naše svete naloge in ljubezen do otrok, do naroda, do človeštva daje nam še potrebnih sil, da vztrajamo v svojem delovanju. A krepé nas tudi dejstvo, da se vendar že začne svitati, če tudi prav v daljavi; javno mnenje se začne preobračati. Žalostne razmere, kakor sem jih naslikal zgoraj pojenjujo, vsaj počasi. Da bi bile splošne, seveda itak reči mislim nisem. Če pa večina vendar zadošča šolskemu zakonu, da mu zadosti, ali je že to vesel pojav? Nikakor ne! Jaz pa sem naslovil te vrstice: „Veseli pojavi.“

Koncem šolskega leta odslovil sem nekaj učencev, ker so zadostili zakonu. Od teh pa je prišel eden sam, a dveh so se oglasili stariši s prošnjo, bi li še smeli ti odpuščenci nadalje šolo obiskovati. Odkritosrečno povem: bil sem ganen. Lepših trenutkov še med svojim učiteljevanjem nisem doživel. Pa niso bili prvi. Prigaja se mi na zapored, da otroci priprostitih starišev prostovoljno nadaljujejo šolski pouk. In ti pojavi se množijo. Tri od petdesetih še res ni mnogo: up pa je oživiljen in podprt, da bo narod naš prišel končno vendar do prepričanja, da mu je šola največja prijateljica. V to pa pomози Bog in — mi!

Černež.

Iz duševnega življenja otroškega.

(L. Černež. — Dalje.)

2. Prvi šolski dan.

Prvi šolski dan! Komu bi izginil iz spomina? Meni vsaj ne bo nikdar. — Svečano so me odpravili mati: umili me od glave do pet, oblekli mi sveže perilo in novo obleko, poučili me o marsičem, blagoslovili in izročili očetu. „Priden bodi!“ zaklicali so še enkrat za menoj. Oj, kolikokrat so še poznej v moji mladosti ponovili to povelje: do groba mi bo zvenelo po ušesih, odmevalo v srcu. — Boječ ravno nisem, pa prsi so se mi vendar krčile. Molče sem korakal poleg očeta in le časih se ozrl po — novi obleki. Ko pa sva prišla do šole in sem zagledal nebroj take drobadi, ojunail sem se takoj. Stopal sem najbrž nekoliko presvestno; kajti neka deklica iz višjega razreda je zaklicala tovaršicam na glas: „Glejte ga no, Habetovega!“ Presneto me je speklo! Bog ve, kako je to, da skoraj noben otrok ne mara domačega, hišnega imena, vsakemu se zdi žaljivo. Pa, da povem: jaz s prvim šolskim dnevom nisem bil zadovoljen. To pa je bilo tako: Doma sem bil že vedno povpraševal, kaj se bomo v šoli učili. Načrčkali so mi kaj na tablo, češ: „Tako — le“. In ko sem jaz takisto poskusil, rekli so, da je celo prav. V šoli pa smo dobili takoj po uvrstitvi nalogo, delati poševne, natančno od črte do črte — kot pripravljalne vaje za pisanje — kakor je bilo na šolski tabli. Še danes vem, kako sem pisal in brisal in se potil menda nad eno uro. Meni se je vsaj zdel večnost, a napisal sem vkljub najboljši volji komaj dve vrsti in še to baje ni bilo prav. Pa tudi ni lahko pogoditi takih črt, otrok napravi ložje, mnogo ložje celo črko. O poldne smo šli bližnji domov. Grozno sem bil nevoljen in ta nevolja je rastla, ko so me začeli domači zapored povpraševati, kako je kaj bilo. „Če me še kdo vpraša, pa ne grem več v šolo!“ rekel sem končno. Brata pa je še vendar mikalo in tako se je izpolnila moja grožnja: tisti popoldan sem ostal doma. Dozdeva se mi, da me niso nič kaj silili v šolo. To še najbolje vem, da smo sadili takrat na bližnji njivi bob in da sem pomagal, prvi in zadnjikrat, da bi tako popravil svoj pregrešek. No, mati so bili resni in ko so šli novinci iz šole, očitali so mi mojo svojeglavnost. Žal mi je bilo. Drugi dan bil sem že ob osmih pripravljen za šolo. Od istega dne pa nisem več samovoljno izostal; pač, некоč še pri nekem katehetu. Sicer pa še kot dijak nisem imel te slabosti. — Tiste nesrečne poševne črte pa mi ostanejo v neprijetnem spominu.

Toliko lastnih spominov in sedaj nekaj opazk! — Prvi šolski dan. Vsa pota drže danes v šolo. Semkaj po polju koraka tropa šolarjev. Med seboj imajo novince. Vsak mu hoče biti bližje. Tam-le po pobočju hriba prihaja drug se sestrice. Po stezi pride deklica, drže se materinega krila, itd., itd.

Pred šolo je danes živo zbirališče. Starejši šolarji morajo biti seve tudi vsi tukaj. Ta dan je posebno za nje. Vsakega novodošleca morajo videti, za vsakega je pripravljena druga, navadno nekoliko ironična, bolj ali manj primerna opazka. Sočutja za obupane je malo, znamenje, da ni tako hudo v šoli. In novinci? Nekateri se smeji z večjimi, nevede, zakaj. Večina jih strmi, pričakuje s svetim strahom, kaj bo z njimi. Nekaj pa se jih joče, ali pa vsaj na jok drži.

Zakaj li kriči tista-le deklica? „Kaj pa ti je?“

„Mama čejo domov!“ In drži se matere z vso močjo. Zastonj jo hoče ta siloma potisniti skozi vrata v razred.

„Aha, ti bi rada, da bi šli mam s teboj v šolo! Poglej, poglej, koliko jih je že tukaj notri, pa nobena nima matere s seboj! Ali poznaš katero? O, tam s tisto-le ste se zadnjič skupaj igrali. Čegava pa je tista?“ „Štjanetova Micka.“

„Ti Micika, pridi semkaj, vidve se poznate, pa bode te skupaj sedeli!“ In mati izginje, ne, da bi dekle opazilo; vse je dobro.

Kaj pa je tebi, dečko, da se jočeš? Oj, kako dolgo, zimsko suknjo imaš! Kdo ti jo je neki kupil? A ata? Ta suknja pa je res lepa. Glej, ata so ti jo gotovo nalašč za šolo kupili, kaj ne da? Ti pa se sedaj jočeš. Ko bi pač ata to videli, takoj bi dali suknjo tistemu nazaj. Ali bi jo ti rad dal? No vidiš, zato pa le pojdi lepo v šolo in ata ti bodo še marsikaj lepega kupili!

Naj zadostujete ti sličici. Učitelj mora najti povsod najpripravnejšo besedo, da spravi z lepa skupaj svojo čredo: sila je zadnji pripomoček.

Takisto jo spravljaj v red! To ni lahko. Tamkaj se je pomešal med dekleta deček in noče iz klopi. Doma ima le sestrice in zato ima do deklet največje zaupanje. Tukaj pa je sredi dečkov deklica, ki hoče biti po vsej sili fant. „Jaz nisem deklina“, pravi, „bom tu-le sedel. Ata mi bodo že kupili hlače pa klobuk. Franček mi je ime.“ Človek bi bil skoraj v zadregi, ko hi ne vedel, da je vendar Frančiška in da ima doma nekoliko starejšega brata, s katerim sta vedno skupaj in po katerem se je navdala. — Posadim jo na konec dekliske klopi, dokler ne bo dobila zaželenih hlač. V tem času pa se že spoprijazni nekoliko s tovaršicami ter poreče: „Naj bo, bom pač deklina!“ —

Ta klop je natlačena, druga spet prazna. Zadi je stopil dečko na sedalo, kakor da bi hotel zapeti kikiriki. —

Kaj pa je tam-le zropotalo? Krik izpod klopi. Nerodnica je zdrknila na tla, pa se vstrašila, bolj, nego udarila. —

No, zdaj je vse v redu. To-le si bode te kupili . . . (Prosili stariše). Pa prileti deklica s škatljico: „Glejte, to že imam.“ In polovica razreda moli svoje reči kvišku. Nekateri nove, ponosno, drugi obrabljene bolj ponižno. Pa zopet jok. „Jaz pa sem izgubil škatljo.“ Najdemo je pod klopjo. V prvi klopi zropoče nekaj na tla. Deklica je zasipala svojo „robo.“ Najlepši, pisani kamenček se ji je strl in zdaj je obupana. Dam ji drugega, pa baje ni tako lep, kakor je bil njen. Tako dalje.

Gremo z otroci na dvorišče in pokažem jim to ali uno najpotrebnejše. Prej še sem jih opomnil, da si naj vsak zapomni svoje mesto v klopi. Kam pa ti dečko? V divjem teku jo pobriše domov. Ko se vrnemo v razred, kriči eden: „Moje torbe ni!“ Zašel je v tujo klop. — Kaj pa se je tebi pripetilo, da se jočeš in tako široko stopaš? Saj sem te celo tjakaj peljal! „Pa, . . . pa . . . si ne znam hlače odkleniti.“ . . . Siromaček je pred nekaj dnevi še krilo nosil.

Ti deklica, le hrani zdaj jabelko, boš pozneje jedla. „Jaz pa imam žemljo!“ In vsak hoče pokazati svojo „menažo“. Glejte, kako vas imajo radi ata in mama, le pridni bodite! Jedli boste pa potem, kedar vam bom rekel. Zdaj pa bodite celo mirni, vam bom nekaj lepega povedal!

Pripovedujem jim kako kratko, smešno dogodbico. Ušesa in usta poslušajo. Morebiti pokažem kako primerno sliko, na kojoj se ta povest naslanja. Oj, kako veseli otroke! Saj se dobro spominjamo, kako smo radi stikali po sanjarskih knjigah, tam zadi, kjer so sanje naslikane. Še košček časnika nam je dobro došel, kjer je kazala črna roka na inzerat, ali pa oznanjala naslikana riba, da se dobiva tam in tam ribje olje.

Prijazen smeh ti poplača pripovedovanje. Prepričaš se lahko pri tem deloma, kateri otroci so bolj in kateri manj razviti. Duševni siromački se ozirajo in gledajo, kaj ta smeh pomeni; nazadnje smejo se i oni. Marsikatero vprašanje bo sledilo. Učitelj mora biti na to pripravljen. Sicer pa se še vendar lahko vsakemu pripeti, da ne bo vedel odgovora; kajti resnica je, na nekatero otroško vprašanje niti kak modrijan ne-bi znal odgovoriti.

Bolje ko s kako primerno povestico si pač ne moremo novincev pridobiti. Živo se spominjam, kako rad sem poslušal mater, kedar so mi kaj pripovedovali. Nikdar mi ni bilo dosti. Kedar pa so se naveličali, rekli so: „Pa naj bo, ti bom še pač eno povedala: Neki dedec in neka babica sta vezala metle, in ko sta vse zvezala, jih nista nič več vezala.“

Ta povest mi je izmed vseh pač najmanj ugajala.

Iz povedanega pa ob enem sledi, da so povesti in slike za pozneje važen učni pripomoček.

S kako trohico o šolskem redu in z najpotrebnejšimi naročili bi se naj prvi šolski dan končal. Po mojem mnenju bi se naj ta dan celó nič ne poučevalo. Otroci se naj najprej šoli pridobé in privadijo. S tem se prav nič ne zamudi.

Torej domov! Ko bi vsak znal domov! Na kmetih je časih res velika daljava kriva, če zajde kateri otrok; večkrat pa je vzrok temu tudi malomaruost starišev. Svoje otroke pozapro v kočé še tedaj, ko bi jih lahko vzeli kam s seboj. Tako se otroci ne morejo duševno razvijati in ne znajo dalje, ko iz sobe pod kap, pa nazaj. Jaz nisem za to, da bi naj otrok povsod in vedno s človekom capljaj, pa časih si naj le ogleda vsaj najbližji, domači svet in pri tem opozori na to in uno. — Kako ponosno mi je rekla neka deklica: „Jaz sem sama prišla v šolo, pa domu tudi znam!“

Neka druga deklica pa se je prijkala črez dolgo časa nazaj k šoli in tožila, da ne zna domov. Šla je na nasprotno stran, a ko je prišla do velikega mosta, spomnila se je, da ne gre prav. Bila je toli pametna, da se je vrnila do šole, upajoč najti tamkaj pomoči. Posrečilo se mi je istinito, najti soseda, ki jo je spravil domov.

Neki duševno reven dečko pa se sploh ni upal podati na nobeno stran od šole. Na vprašanje, kje je doma, rekel je: „Pri črešnji“. Imeli so pri koči veliko črešnjo in te se je najbolj spominjal. Pa mu je res pripomogla, da so ga spravili na dom. Nagajiveci pa so ga še dolgo dražili s priimkom „črešnja“. Moral sem nekatere resno pokarati.

Če poreče kdo, da sem kaj preveč ali prerazločno povedal, odgovorim mu to: mi učitelji vemo, da je tako. Ko bi pa kdo drugi to čital, nič ne de; naj vidi, da ni naš stan s samimi cveticami obsjan in da ni lahka učiteljeva naloga, „da bi iz človeka vzgojil človeka.“

Da, kdor opazuje prvi šolski dan na novo vstopivšo deco, mora pač pripoznati težavnost, pa tudi pomen te naloge.

(Dalje sledi.)

Profesor Blaž Kocen.

Naša slovenska domovina se častno ponaša že z mnogimi zaslužnimi rojaki, ki so ne le ožji domovini, ampak širni Avstriji, sploh učenemu svetu mnogo koristili, ter se odlikovali v raznih strokah znanosti in umetnosti.

Med temi zavzema tudi častno mesto pokojni profesor in kartograf Blaž Kocen, rojen 21. dne januarja mes. 1821. l. v gorski vasi Hotunje, občine Ponikve ob južni železnici. Študiral je gimnazijo od leta 1834. do 1839. v Celju pozneje pa v Gradcu.

Po dovršenih gimnazijskih študijah, je stopil v celovško bogoslovje in je bil 1. dne avgusta mes. 1845. l. posvečen v duhovnika v Št. Andreju v Lavantinski dolini.

Služboval je kot kaplan od 3. dne sept. 1845. l. v Št. Rupertu nad Laškim trgom; od 20. dne oktobra mes. 1847. l. v Šoštanju in od 12. dne septembra mes. 1849. l. do 17. dne septembra mes. 1851. l. v Rogateu.

Potem je bil poklican za naravoslovnega profesorja na gimnazij v Celje in je kot tak služboval dalje na gimnazijah v

Ljubljani in v Gorici. Od leta 1858. do 1870. je bil profesor na nemški gimnaziji v Olomucu na Moravskem.

Jeseni leta 1870. preselil se je v Hernals pri Dunaju, da dovrši ondi svoja kartografična dela. A že leta 1871. umrl je tam za jetiko.

Blaž Kocen je bil že od mladosti slaboten in zlasti slabih prs, a duševno deloval je neumorno za mnogo drugih ter nam je priredil v primerno kratki dobi velikansko učeno delo, nad katerim strmi še danes svet — prvi popolni atlant — zbirko zemljevidov cele svetovne površine. Njegov atlant z navodilom za učenje zemljepisja je izšel že pred 28. leti (1870) in se rabi še dandanes po ljudskih šolah, gimnazijah in drugih učnih zavodih cele avstro-ogrske monarhije, ne da bi se bil našel v tem času učenjak, ki bi ga prekosil ali vsaj dosegel.

Na tako proslulega moža, kakor je bil pokojni Blaž Kocen, ne gleda s ponosom

samo njegova ožja domovina Ponikva ter njegovi domači rojaki, ž njim se ponša cela Slovenija, ponša se Avstrija, spoštljivo izgovarjajo njegovo ime učenjaki celega sveta. Tudi nam učiteljem ostane slavni mož-rojak zbog navedenih zaslug na zemljepisnem polju v častnem, hvaležnem spominu.

Temu velezaslužnemu rojaku in slavnemu učenjaku, kartografu in zemljepiscu, učenemu profesorju Blažu Kocenu v proslavo in trajni spomin, se je dne 16. oktobra t. l. pri lepi svečanosti ob slavnostnem govoru g. Drag. Hribarja iz Celja odkrila krasna spominska plošča iz črnega marmorja na ondotnem šolskem poslopju v prisotnosti zastopništva domače občine, šole duhovništva, mnogobrojnega domačega občinstva in mnogih gostov iz sosednih krajev.

Slavni spomin vrlemu našemu učenjaku!

J. Kotnik.

VI. štajerska deželna učiteljska konferenca

(Dalje.)

Posl. Horvatek je zahteval, naj bi potrebne učne in vzgojevalne zavode za oba spola ustanovljala in vzdrževala država, ter da bi število učencev za posamezne razrede 30 ne presegalo. Ta predloga pa se nista dovolj podpirala. Isto tako se ni glasovalo o predlogu g. Otterja, da bi naj v enem razredu bilo le toliko otrok, da je po naukih znanstvene pedagogike mogoč individualizujoč pouk.

Na neko vprašanje radi vročinskih počitnic je gospod predsednik odgovoril, da po kmetih takih počitnic ni.

Gospod Suber (Ptuj) je predlagal:

a) Naj se izvoli odbor, kateri bi imel sporazumno z Nemško-avstrijsko učiteljsko zavezo sestaviti zakon, tičeč se vzgoje.

b) Naj bi se izdal za brezvestne stariše kaznovalni zakon.

Gospod Horvatek je zahteval najmanj osemletno šolsko obiskovanje in obligatorični nadaljevalni pouk za dečke do 18., za deklice do 16. leta.

Dalje sta govorila, in sicer g. Otter proti nasvetu, da bi se šolo zapuščajučim otrokom

brez odpustnice ne vročevale delavske in službene knjižice, gosp. Stöckl (Gradec) pa proti stavku, da bi se podučiteljem zabranjevala ženitev, ker bi se na tak način kršil državni temeljni zakon.

Gosp. Mühlfeith (Gradec) se je krepko potegoval za regulacijo učiteljskih plač ter je zahteval: dež. šolski svet naj se obrne do deželnega zbora, da se prej ko prej ustreže določbam § 55. šolskega zakona.

Ker predsednik ni dopuščal, da bi se nasvetovanim stavkom še kaj dostavljalo, se je smatrala razprava o prvem vprašanju dognana ter je dobil besedo ravnatelj Lorber k razpravi jezikovnega vprašanja. Toda gosp. Mühlfeith je predlagal, naj se dnevni red toli spremeni, da se uvrsti mesto drugega četrto vprašanje.

S tem je bil gospod predsednik zadovoljen in nastopil je torej gosp. Klement Pröll ter razpravljaj o vprašanju „Pouk v telovadbi na ljudskih solah brez telovadnic“.

Gospod poročevalec je poudarjal potrebo telovadnega pouka in pogovarjal na podlagi

dotičnih zakonov, ukazov in navodil učni načrt in smoter tega predmeta. Omenil je, da nima mnogo šol telovadnic, pri kakih 500 šol pa, da so telovadišča na prostem. Ravno tako se pravilno telovadno orodje le redko kje nahaja. Učitelj pa, da bi naj vkljub temu telovadil, tudi z deklicami. Če ni telovadnic, naj se pač telovadi na prostem; šolske oblasti naj bi za primerna telovadišča na prostem skrbela. Poročevalec priporoča Stöckl-ov in Mahr-ov telovadniški oder (Turngerüst), ker je zelo pripraven in vreden. Za telovadbo naj se vrsti red za poletje in red za zimo. Za poletje naj se odmeri več, za zimo manj telovadnih ur. Radi slabega vremena izpadle ure naj se nadomestijo. Na šolah, kjer so telovadišča brez orodja, naj se gojijo proste in redne vaje, zlasti otroške igre. Letanje in skakanje v različni zvezi naj se pridno vadi. Za to pa so potrebna prostorna telovadišča. Poročevalec priporoča toplo vojaško telovadbo. Kako se vojaki postavljajo, formujejo itd., vse to naj se tudi pri telovadbi uči. Da pa bodo mladi učitelji tudi sami v tem poučeni, naj se ta način telovadbe vadi na učiteljskih.

Poročevalec se potem obrne k vprašanju: „Kako telovaditi v šolski sobi? Telovadbo v šolskih sobah obsoja. Učenci naj se pred vsem navadijo vse vaje točno izvajati.

Zadostno gibanje učencev na prostem je potrebno: izleti, kopanje, drsanje na ledu, kepanje, valanje snežnih kep naj se marljivo uporabljajo.

Da stvar vspeva, je edino odvisno od učiteljeve osebe. Če hočejo učitelji o tem oziru kaj koristiti, morajo se s vso vnemo poprijeti telovadbe, t. j. morajo sami marljivo gojiti telovadbo ter dotična društva dejansko podpirati. Mi učitelji smo poklicani pospešitelji telovadnih društev; noben učitelj se naj ne odteguje tej velevažni stvari!

Stavki, katere je končno poročevalec nasvetoval, glasé se po vsebini tako-le: 1. Radi velike vrednosti za telesni razvoj je telovadba gojiti v vsaki šoli in se naj celo v neugodnih razmerah ne zanemarja. 2. Iz tega vzroka bodi telovadba tudi za deklice obvezna. 3. Kjer ni telovadnic naj bo vsaj primerno telovadišče na prostem. 4. Glavno telovadno orodje je lestvica in plezalnica (Klettergerüst). 5. V šolah brez telovadnic naj se polaga težišče na telovadbo po leti; po zimi se naj učni čas za ta predmet skrči. Tudi je dovoljeno, da se učni načrt v prid telovadbi spremeni, ven-

dar ne tako, da bi se pouk v ženskih ročnih delih in v telovadbi v istem času vršil. 6. Vsaka šola naj ima za telovadbo svoj poletni in zimski red. 7. Posebno se naj gojijo telovadske in narodne igre. 8. v šolskih sobah se naj telovadi le v največji sili. V vseh slučajih je otrokom omogočiti dovoljno kretanje v čistem zraku. (Ta stavek se je prečrtal.) 9. Vse redne vaje, kako jih gojijo v armadi, naj bi se učile po novem vežbarniku. Pri pouku v učiteljskih naj se jemlje na to ozir. (Tudi ta stavek se je po živahnem razgovoru prečrtal.) 10. Dež. šolski svet zahtevaj odločno, da se pri vseh šolah omisli telovadno orodje. 11. Težiti je po tem, da se sestavijo primerne vaje za šole, ki nimajo niti telovadnic niti orodja. (Se je odklonil.) 12. Vsak učitelj pospešuj, kolikor le možno, društva „Južnoavstrijskegu Turngau-a“.

Iz razgovora o teh stavkih omeniti je to-le: gosp. Paul Grimm je predlagal k 3. točki: Pri vsaki šoli ima biti primerno telovadišče na prostem. (Sprejeto.)

K 4. točki je predlagal isti delegat dostavek: — in železna palica (Eisenstab). Sprejeto.

Gospod ravnatelj Schreiner je govoril k 8. stavku ter vprašal, kje se naj pri mnogih šolah sploh telovadi po zimi. Izrekel se je odločno proti telovadbi v šolskih sobah, v katerih se otroci poprej po več ur poučujejo, ker to je v protislovju z zakonom in zdravoslovjem.

V enakem smislu je govoril tudi gosp. Stöckl. Sploh, rekel je, je čudno, kar se vse pod pojmom „telovadba“ razumeva. On je zato, da se otroci vodijo v sveži, prosti zrak, tudi po zimi. Veselo drevenje po snegu, valanje in metanje snežnih kep. drsanje po ledu, to jači telo, to je telovadba.

Gosp. Otter je omenjal, da, če se prizna, da je telovadba v šolskih sobah, kjer se je prej poučevalo, zdravju škodljiva, se v takih prostorih na noben način ne sme telovaditi. On torej predlaga, da se 8. stavek črta, čemur tudi večina potrdi.

Proti vojaški telovadbi se je odločno izrekel gosp. Mühlfeith. Gosp. Stöckl je omenil, da vsak se osmeši, kdor izraz „vojaška telovadba“ rabi v strokovnjaških krogih. Vojaska telovadba je isto, kar vadimo mi na drogah itd. Eksekreiranje pa je kaj drugega; če se meni s tem „vojaško telovadbo“, tako je to smešno. Formacije vrst itd., so pomožne vaje pri telovadbi, katere naj vsak učitelj goji, kakor najbolje razumi.

Tudi gosp. Paul Grimm je govoril proti eksekreiranju v šoli, ker se večina vaj pri tem izvaja le kot igrača.

9. stavek se je končno odklonil.

Ko se je še prebral zapisnik o popoldnejši seji, razpustil je predsednik zborovalce ob 6. uri 10 minutah ter napovedal nadaljevanje posvetovanja na drugi dan ob 8. uri zjutraj.

II. dan,

t. j. 13. dne septembra dopoldne je predsednik najpoprej obvestil zbor, da se je deputacija, obstoječa iz gg.: Franc Frisch, ravnatelj mešč. šole v Mariboru, Jos. Barle, šolski ravnatelj v Slovenjemgradu, Viktor Kanschegg, učitelj v Aussee-ju in Franc Suher, učitelj v Ptuj, podala k namestniku, da mu izjavi izraz žalosti konferenčnih udeležencev povodom groznega smrtnega slučaja v cesarski hiši. Gospod namestnik je obljubil to izjavo naznaniti pred Najvišji prestol ter naročil svoje pozdrave konferenci, želeč ji pri delu najboljšega uspeha.

Potem je govoril šolski ravnatelj Peter Lorber iz Donawitz-a o vprašanju: Kako uravnati slovniške vaje, da ne služijo toliko teoretiški obravnavi jezikovnih vaj, temveč pouku v porabi materinega jezika? nekako tako-le: Moja naloga je slična oni, ki se je na tem mestu obravnavala pred šestimi leti. Pritožbe o slabih uspehih v slovniškem pouku pa nočejo utihniti. Prasanje spada v dva dela: I. Zakaj nahajamo tako malo povoljnih uspehov v slovniškem pouku? II. Sredstva, ki so šoli na razpolaganje, da se odpravijo ti nedostatki.

I. del: Učenec se naj ne uči le svojih lastnih misli pravilno izražati, ampak tudi druge pravilno sprejemati. Ovira je, da se jezikovni čut doma vse premalo goji; otroci prihajajo le z majhnim jezikovnim znanjem v šolo, govoreč slabo narečje. Individualizirajoč pouk je ravno na jezikovnem polju zelo potreben; ni pa mogoč radi prevelikega števila učencev v posameznih razredih. Velika ovira je tudi to, da se nahajajo otroci z ozirom na jezikovno izurjenost na različnih stopnjah razvitka. Učitelj skrbi, da se otroci na vseh stopnjah, kolikor mogoče, enakomerno razvijajo. Nadarjenejši učenci se naj zadržujejo, dokler jih drugi ne dohajajo.

Merodajne oblasti naj skrbé za to, da razredi ne bodo prenapolnjeni. Tudi metoda ovira razvoj jezikovnih zmožnosti. Jezikovne vaje gojijo zlasti čisto jezikovno teorijo in zanemarjajo najvažnejše praktične jezikovne

vaje. Tega so mnogo krive naše slovnice. One zapeljujejo po učeni, jezikovno znanstvenih razpravah le prepogosto samo k teoretiški obravnavi jezikovne snovi. Znanje slovniških pravil je gotovo potrebno, zlasti tako dolgo, dokler jezikovni čut pri otrokih še ni dovolj razvit. Kjer torej sam jezikovni čut v sigurno uporabo pravičnega lepega jezika ne zadostuje, tam se mora podpirati praktično s teoretiškimi pravili. Učitelj vendar mora znati pri tem pravo izbirati. Mnogokrat se kako manjvažno poglavje močno povdarja, poleg tega prav važne stvari celo zanemarjajo.

II. del: Pravilna uporaba materinega jezika se pridobi: 1. S pravilnim poslušanjem. 2. Po razumnem, jezikovnem odgovarjanju. 3. Po pravilnem zapisovanju. 4. Po točnem sestavljanju listov in drugih listin. Sredstva za to so: a) govorne vaje, b) čitanje, c) prave jezikovne vaje (slovniške in stilistiške).

Otroški jezikovni zaklad je navadno zelo skromen, tako da se učenci ne znajo o najnavadnejših stvareh niti izražati. Učitelj mora otroke siliti, da govoré, to pa, da ž njimi pogovarja stvari, ki jih najbolj zanimajo. Na praktično stran jezikovnega pouka se mora že pri osnovnem pouku gledati. — Govornik poda sedaj nekaj izgledov govornih vaj o očetu, materi, očesu, ušesu itd. — Zelo važna je vaja čutil za izobrazovanje spretnosti v govoru. Potrebne je, da govori učitelj lepo, učenci pa počasi in razločno za njim, da se glasniki in tihniki razločno naglašajo. Učitelj bodi pozoren na vse jezikovne pojave učenca; kako odgovarja, kako pozdravlja in zahvaljuje, kako s svojimi součenci in drugimi obéuje itd.

Poročevalec govori dalje o potrebnih tirjatvah do učiteljevega in učenčevega govora. Odgovori učencev, ki v tem oziru ne dosežajo, kar se more na dotični stopnji zahtevati, se ne smejo sprejemati. Ker učenci izvan šole redkokdaj slišijo pravilno govoriti, zato mora biti govor učitelja vselej brez napak — izgleden. Odlikuje se naj po vnemi, logiški točnosti in po lepem slovskladju. Če še poleg tega ogreva učenca po lepo-glasju, tako je to velike koristi. Na spodnji in srednji stopnji je stvarno pojasnjevanje pri čitanju omejiti, da preostaje dovolj časa za vaje v čitanju. Tako se bode pozneje lepeglasno in razumno čitanje lažje izvrševalo.

Med metodami slovniškega pouka se je zlasti henristična najbolj obnesla. Za slovnice naj veljajo ta-le načela: 1. Praktičnim potrebam odgovarjajoča slovnica imej dobro

izbrane že urejene slovniške vaje. 2. Pri našaj snov v nepretrganej vrsti. 3. Slovnica imej najvažnejša pravila o pravopisju in gramatiki. Ako se trdi, da so slovniška pravila sploh jezikovnemu pouku na kvar, tako se lahko odgovarja, da velja ta nevarnost tudi za vsak drug predmet z ozirom na pravila. Načela za dobro jezikovno knjigo določila so se že pri zadnji deželni učiteljski konferenci. Le taka slovniška pravila naj se vadijo, ki se v resnici dajo uporabljati. Učitelji si imajo snov sami sestavljati ali pa jo vzeti iz čitanke. Pravila morajo imeti za vse šolske stopnje isto besedilo.

Izbrani izgledni stavki razumnosti učencev ne smejo presegati. Če je pravilo tudi pomanjkljivo, s pomočjo učitelja bode že razumljivo. Pred vsem si naj učitelj odgovarja na ta-le vprašanja: 1. Katere jezikovne zakone je učencem na vsak način vedeti? 2. Katera poglavja so manj važna in se torej lahko izločijo? 3. Proti katerim jezikovnim zakonom otroci največkrat greše? 4. Kako je zakone najbolje predočevati?

Poročevalec se dotakne potem vprašanja: V kolikor je možno Kern-ove reformatorične ideje izvesti v ljudski šoli? Izrekel je prepričanje, da bi po marsičem, kar je Kern utemeljil, učenci več pridobili, kakor po marsikaterih sedaj navadnih širokih razpravah mnogih nepotrebnih slovniških pravil.

Pravopis (nemški) pa dela učitelju mnogo preglavic. Tudi „piši, kakor slišiš!“ ni zanesljivo. Učitelj stori najbolje, če si besede razdeli v dve skupini: 1. V take ki se pišejo, kakor se izgovarjajo. 2. V take, pri katerih se pisava z izgovarjanjem ne ujema. Pred vsem pa naj nobeden učitelj ne pozabi, da je vežbanje pravopisa več odvisno od očesa kakor od ušesa.

Krona jezikovnega pouka je spisje. Pri tem naj se gleda le na praktične potrebe. Poročevalec navede več spisov v pospeševanje spisja: Posebno marljivo in skrbno naj se v ljudski šoli goje pisma! Končno je poročevalec prečital svoje stavke, ki so tako nekako jedro vsega podavanja.

Tudi pri tem vprašanju predsednik ni dopustil generalne debate, dasi jo je del. g. Otter zahteval. Predlog, naj bi se stavki en bloc sprejeli, ki se je potem od neke strani stavil, se je odklonil.

Drugi referent za slovenski materin jezik, nadučitelj gosp. Dreflak (Rogatec), se je večinoma strinjal z nazori glavnega poročevalca ter je le z ozirom na posebnosti

slovenščine priporočal nekatere, se predmeta tikajoče knjige. Debate o stavkih, ki so bili po kratkem razgovoru sprejeti, so se udeležili gg. Černej, Dreflak, Frisch, Mon-schein, Pröll, Schmoranzner, Schreiner in Strelec. Strelec je izrekel željo, naj bi se, kako hitro se izda, uvedel prof. Levčev „Pravopis“ v naše, t. j. slovenske ljudske šole. Predsednik je obljubil, da bode dež. šolski svet vse storil, kar je mogoče, da se pospešuje jezikovni pouk v šolah.

S tem je bilo jezikovno prašanje rešeno in dobil je besedo nadučitelj gosp. Emerik Hüden (Eisenerz) k 4. prašanju „Raz-merje pouka v realijah k čitanki.“

Poročevalec govoril je prav zanimivo. Evo kratek posnetek njegove razprave:

Obžaluje se, da so učitelji pri obravnavi realij postali nekako sužnji čitanke. V. dež. učit. konferenca se je izrekla za nove čitanke, ki bi se naj sestavile po določenih načelih. To pa se ni nič kaj uvežavalo. — Potem govori poročevalec o določbah učnega načrta, ki se pečajo s tole snovjo. Izreče se za koncentrične kroge; na vsaki stopnji naj se poda kaj popolno celotnega. Učni načerti so v določbi učne snovi za realije zelo neenaki. Pri nekaterih predmetih je določba celo splošna, tako da se vse prepušča učitelju; za naravoslovje v V. razredu petrazredne ljudske šole je opet snov n. pr. natančno določena.

Od nekotih strani se vsaka realistična knjiga iz ljudske šole izključuje; od druge strani se tudi zahteva izločitev vsakega realističnega berila iz čitank. Knjiga pa baje ovira živo občevanje učitelja in učencev pri pouku. Knjiga — tako se pravi — ni nič, kakor „faulenzer“ malomarnega učitelja. V V. dež. učit. konferenci pa se je sklenilo, vsa realistična berila iz čitank izločiti.

Poročevalec meni, da brez izdatne pripomoči po tiskani besedi pravi uspešni pouk v realijah ni mogoč: Beležke so začetne besede, z katerimi si otroci v slučaju, da so kaj pozabili ne morejo ničesar pomagati. Saj pa jih tudi — zlasti v prenapolnjenih razredih — ni mogoče natančno kontrolirati. Ker zapeljujejo k naglici torej nemarni pisavi, so celo bolj škodljive kakor koristne. Poročevalec stavi potem ta-le vprašanja: Katere snovi je želeiti v čitankah in v kakšni obliki naj se podajajo? V kateri sedanjih čitank se nahajajo v približno zaželjeni obliki?

Naj se vselej nekaj skupnega podaja; že v 1. razredu je priporočati majhne opise

zadružnega življenja. Prav dobro so izbrana in urejena berila v Heinrich-ovih čitankah, katere nadaljuje Reinelt. Žal da tudi v teh knjigah nedostajajo skupne slike.

V eno-, dvo- in trirazredni ljudski šoli ima učitelj premalo časa k obširni obravnavi vseh realističnih snovi, veliko manj pa še za primerne beležke. Zato se mora zadovoljiti, da te snovi podava po dobrih berilih. Kaj pa se naj v tem oziru gleda na posamezne predmete zahteva?

Naravoslovje bodi nekako znanje narodnega gospodarstva in dela, katero gleda na praktično izkoriščenje prirodnih snovi v obrti. V tem oziru še nimamo nobene primerne čitanke; najbolj še se približuje tej tirjati imenovana Heinrich-ova čitanka z berili: „Ältester Handel, Münzen, wichtige Erfindungen; die Gasbeleuchtung“ itd.; z ozirom na skrajno pičlo število nahajajočih se beril iz naravoslovja v primeri z ogromnim gradivom v učnem načrtu mora se reči, da so čitanke, izdane v c. kr. zalogi učnih knjig, celo nesposobne za ta pouk.

Za zemljepisje in zgodovino imajo Heinrich-Reinelt-ove čitanke množino gradiva, iz katerega učitelj lahko izbira. Zemljepisne slike so zelo lepe. Pouk v zgodovini naj podaja po Rusch-u in Eidam-u manj opisov vojsk in bitk, za to pa več takih iz kulturne zgodovine, da se pripravijo učenci za znanje razvitka narodnega in družbinskega življenja, kakor zgodovinskega razvoja države. Nasvetu Eidam-ovemu, naj se vsaki učni stopnji odmeri določena, zgodovinska doba, poročevalec ne more pritrditi; on priporoča tudi tukaj koncentrične kroge. Tudi za to skupino imajo Heinrich-Reinelt-ove čitanke najboljše. Za štajersko deželno zgodovino se priporoča dr. Kronsovo delce, in je prepuščeno učitelju, da posamezne slike primerno uporablja.

O obravnavi realistiških beril: Čitanka seveda nima biti le realistiška knjiga, ona ima služiti le uglobljenju v učno snov. Gra-

divo se ima prosto podavat. Da se lože zapomni, priporočajo se beležnice. V te se vpisuje vse, kar se je med poukom podavalo: dispozicije, tuje besede, diagrami, opazke itd. Tako bode nepotrebno tako škodljivo narekovanje. Predmet naj se kolikor možno pokaže v naturi (sicer pa v dobri podobi) tako pri prostem podajanju, kakor pri obravnavi beril. Učna pot je taka-le: 1. Kratki opis; 2. Kratko ponavljanje a) po vprašanjih, b) po dispoziciji; 3. čitanje. Pri naravoslovju velja isto, le da pride tukaj opazovanje in poskus na prvo mesto. Pri zemljepisnih berilih se mora določiti najprej kraj in njegova lega po vseh zemljepisnih razmerah. Pri zgodovinskih berilih stoji v ospredju živo pripovedovanje zgodovinske prigodbe. Torišče prigodbe je na zemljevidu poiskati in ogledati.

Stavki, katere je končno poročevalec predlagal, glasé se tako-le: 1. V podporo, oživljanje, uglobljenje in utrjenje realistiškega pouka je neobhodno potrebna realistiška čitanka. 2. Pouk zahteva pri vsaki stopnji živo in natančno podavanje snovi. 3. Realistiška čitanka naj torej zapopade vso realistiško učno gradivo. 4. Pri razvrščanju učne snovi naj se samostalno postopa, vendar pa pri tem po možnosti na čitanke ozira. 5. Obravnava realistiških predmetov se vrši v prosti obliki. 6. Realistiška berila naj se tudi jezikovno izkoriščajo. 7. Šolske knjižnice naj imajo dobro berivo tudi o realijah.

Za poročevalcem je prijel za besedo gosp. ravnatelj Schreiner ter izjavil, da se je njegov predlog, katerega je stavil pred šestimi leti v dež. učit. konferenci, krivo tolmačil. On noče, da se izloči iz čitank vsa realistiška snov, ampak želi le, da se izpuste samo ona berila iz čitank, ki so zgolj popisujoče naravi. On da se s poročevalcem v vseh točkah strinja, zato predlaga, da se stavki en bloc sprejmejo.

Ta predlog je bil sprejet in s tem zborovanje dopoludne končano. (Dalje sledi.)

Slovstvo.

Drugo berilo in slovnica za obče ljudske šole. (Tretje šolsko leto). Sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. Cena vezani knjigi 40 kr. — Natisnila in založila lg. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. — Potrjena kot učna knjiga po visokem ukazu

c. kr. ministerstva za bogočastje in pouk z dne 15. sept. 1898, št. 23.952.

Pred nekimi dnevi mi je došla v roke zgoraj imenovana knjiga.* Pregledavši jo,

* Mi je še nismo videli, da si je sicer običajno, da se slovstvene novosti uredništvom v oceno pošiljajo. Uredn.

moram reči, da je dobra; zadošča pa gledé obširnega gradiva za tretje in četrto šolsko leto tri- in čtirirazrednih ljudskih šol. Cena ji je 40 kr.

Razvrstitev tvarine je urejena po pedagogično-didaktičnih načelih, zbrana snov dobro premišljena in pisana v otroškem duhu; saj svedočijo to sloveča imena pisateljev berilom pridjana — kar smo do sedaj pogrešali — ki so znali zadeti pravo struno, da bode vsebina in nje oblika ugajala šolski mladéži.

V zemljepisnem in zgodovinskem oddelku bi mi štajerski učitelji želeli, da se v kratkih potezah mično naslika kak štajerski okraj, recimo: mariborski, Ptujsko polje, Savinska dolina, Slovenske gorice, ali Mura in nje sela; izmed pravljic bi bila primerna: Pravljičica o Erzbergu (Rudniku) na gorenjem Štajerskem, slovečem po vsem svetu zaradi obilega železovca, iz katerega se izdeluje najfinejše železo.

Na take slike more ob priliki učitelj navezati potrebni domovinski pouk.

Razvrstitev slovnice je prav pregledna; hvalevredno je, da se je besedotvorba primeren zvezala s poukom o stavku.

Samo premalo se je oziralo na slovniške razprave g. dr. J. Bezjaka v Popotniku, ki je temeljito poročal o novijih nazorih stavkoslovja pretresujoč nazore slovničarja strokovnjaka Kern-a, trezno odločujočega slovnici, kar gre slovnici in logiki, kar je njena last.

Sestavljalca nista v poštev jemala popolnoma treznih nazorov: Vsak povedni glagol — a noben drug govorni razpol — je povedek; torej „vezilo“ odpade; stavek je torej po govoru povedana misel s povednim glagolom.

Na nižji oziroma spodnji stopnji se smatra povedna oblika glagolova „biti“ s samostalnikom in pridevnikom kot povedek; zato ni treba mučiti otroke z nepotrebnimi in neslovniškimi pojmi o vezilu, spadajočem v področje formalne logike. Na višji stopnji se pa smatrata samostalnik in pridevnik odvisna od povedne oblike glagola „biti“ kot povedkov imenovalnik, po katerem se vpraša tako, kakor po osebk. Po vsem pa se lahko na nižji stopnji pojmovanja takih slovniških oblik ognemo.

Gledé na bistvo povednega glagola je jasno, da začenjamo že na ti stopnji s povedkom, kojega nahajamo v vsakem stavku. Po njem vprašamo vsikdar: Kaj se dopoveduje (poveda) v tem stavku?

In analiza stavkova nam je očividni dokaz, da moramo prej vprašati po povedku (povednem glagolu); kajti še le s povednim glagolom moremo vprašati po osebk; naobrat vprašajoč po osebk vzamemo v vprašanje povedni glagol (povedek), katerega še nismo dobili za odgovor.

Tudi zadošča pojem „prost stavek“ popolnoma; pojma „gol stavek“ in „razširjen stavek“ nimata nobenih znanstvenih razlogov.

Noveje slovnice za srednje šole, po kojih se ljudsko-šolska slovnica glede na slovniške kategorije mora ravnati, so že tudi urejena po novijih nazorih. (Glej dra. F. Willomitzer!) Willomitzer ne pozna več „vezila“, ne „golega“, ne „razširjenega“ stavka, ne „povedkovih zavisnikov.“ O ničevosti teh zavisnikov sem temeljito poročal v 11 šte. 47. letn. (1897) slovečega časnika „Oesterr. Schulbote.“

Ne bo odveč, ako na tem mestu pripomnim, da je dobro in koristno predelati tudi Janežič-Sketovo slovnico po načelih Willomitzer-ove, uravnajoč stavkoslovje po stavkovih členih, nikakor pa po starem kopitu govornih razpolov, jemaje v poštev zdrave noveje nazore slovniške.

Naša sestavljalca sta sprejela v slovnico svojo tudi dopolnila s predlogi, križ in težavo učiteljem in učencem.

Na strani 198, IV. čitamo med dopolnili: Mlatiči mlatijo s cepci, na strani 199: Stavkov člen, ki pojasnuje glagol ali objekt; . . . po dopolnilih vprašamo „s kom ali s čim?“ na strani 201 . . . 4) so navedeni stavki z dopolnili s predlogom: konj bje s kopitom. Zver grize z zobmi. Hlapec gre po krmu; stran 202, 134. naloga predoči stavka z dopolniloma s predlogom: Ribe dihaajo s škrgami. Lovimo jih s trnkom.

Mi pa trdimo: „s cepci“ je prislovno določilo (sredstva). Glagol in pridevnik v povedku pojasnujejo tudi prislovna določila. Po dopolnilu s predlogom vprašamo zelo redko s vprašalnicama: s kom? s čim? kajti sklonovi imeni orodnik ali družilnik izražata jasno orodje ali druženje. Ravno tako „s kopitom“, „z zobmi“, „s škrgami“, „s trnkom“ so prislovna določila (sredstva). [Janežič - Sket § 293 II. b) stran 201.]

„Po vodo“ je prislovno določilo (namere). [Janežič - Sket § 291 I. a) stran 189 po glagolu iti itd.]

Za pojem „predmet s predlogom“ tudi nimamo dovolj znanstvenih razlogov; zato

imenuje Kern take skupine „sklone s predlogom.“ In to po pravici; kajti izražajo taki skloni s predlogi mnogokrat samo razmerja, — a ne značijo predmeta, na kateri prehaja djanje glagolovo, in to posebno takrat, kadar povdarjamo predlogov prvotni pomen, kar je dostikrat celo opravičeno. Ni se torej čuditi, če se ravno tukaj menjava slovniška oblika z vsebino mislij, predmet s prislovnim določilom, kakor se je pripetilo našima gospodoma sestavljateljema. Po vsem pa na ti učni stopinji proč s predmeti s predlogom!

V ljudski šoli se gre v prvi vrsti za to, da učenci vedo pravilno rabiti predlog s sklonom in zadenejo pravo samostalnikovo končnico, ne oziraje se na to, v katero vrsto členov stavkovih spada slovniška oblika.

Temu še pripomnim, da ima izraz „dopolnilo,“ prestavljen iz nič boljšega nemškega „Ergänzung“ prevelik obseg; torej rabimo po pametnem nasvetu g. dr. J. Bezjak-a v

„Popotniku“ zanj izraz predmet; kajti le-ta popolnoma nadomešča izraz „objekt.“

K oddelku „spisje,“ ki je celo pravilno sestavljeno, nimam pripomniti drugega, nego to, da se mi dozdeva „prepisovanje“ na srednji učni stopnji le mehanično delo, ne pospešujoč samodelavnosti učenčeve. Bolje je, ako že na ti učni stopnji gojimo prosto pisanje kratkih povestij po navodilu učiteljevem; tem potom si učenci naberejo hitreje primerno obilico jezikovnih zakladov, se jači njih jezikovni čut pospešujoč spretnost, misli svoje točno izražati.

Te opombe, ki se primeroma pri drugi izdaji vzamejo v poštev, nikakor ne krčijo rabljivosti in vrline dobre knjige, — ampak jo toplo priporočamo v upeljavo v tretjem in četrtem šolskem letu tri- in četirirazrednih ljudskih šol, iz srca želeč marljivima sestavljateljema obilen uspeh, učenec pa mnogo koristi in veselja. V to pomози Bog!

Matija Heric,
nadučitelj.

Društveni vestnik.

Mariborska okolica. Tukajšnje učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. listopada v krasni novi šoli Leitersberški. Gosp. predsednik J. Lasbaher pozdravi prav pristočno zbrane društvenike, spominjajoč se bitko tužnega dogodka v naši presviti vladarski rodovini vsled smrti preblage naše cesarice, izrekla v imenu društva zahvalo slav. krajnemu šol. svetu in gosp. nadučitelja M. Neratu za dovoljenje zkorovanja v novi šoli ter izrazi željo, naj bi naše društvo, katero je letos stopilo v 26. leto svojega obstanka, nadalje še krepkeje prospevalo in marljivo delovalo v blagor našega šolstva.

Nato so se obravnavale društvene zadeve ter se volila dva poslanca k bodočemu zborovanju štajerske učiteljske zveze, ki se vrši decembra meseca.

Potem nam je podaval gospod Jožef Hernaus v zanimivih izglelih iz računstva in zemljemerskega oblikoslovja več primerov o pravilni uporabi imenovanj pri vporabnem računanju.

Gosp. Jožef Kotnik pa nam je podal življenjepis pokojnega profesorja Blaža Kocena in naglašal njegove velike zasluge na kartografičnem in zemljepisnem polju, omenjajoč, da so vrli Ponkovičani slavnemu svojemu rojaku letos dne 16. vinotoka pri lepi narodni svečanosti v proslavo in trajni spomin odkrili krasno spominsko ploščo na svojem novem šolskem poslopju.

Ogledali smo si po gosp. tovarišu Iv. Klenovšku krasno izdelano učiteljsko udanostno adreso, katera

se odpošlje v spomin zlatega jubileja našemu presvitemu vladarju.

Namesto prihodnje skupščine meseca grudna, odločilo se je društvo na predlog gosp. ravnatelja Schreinerja za hospitacijo na kateri šoli blizu Maribora.

Iz koperskega okraja.* 22. okt. Odbor učiteljskega društva tega okraja imel je 20. pr. m. svojo sejo v Boljuncu, da reši pri zadnjem občnem zboru stavljeni mu predloge. Pred vsem se je pretresoval članek „iz učiteljskih krogov Istre“ v 105. in 196. št. „Edinosti“. Odbor se je vjemal s člankom le v toliko, kar zadeva zboljšanja tužnega stanja učiteljstva. Toda gledé drugega prišel je do nastopne

Izjave:

„Odbor učiteljskega društva za koperski okraj je v svoji sednici v Boljuncu 20. t. m. strogo obsodil oni del članka „iz učiteljskih krogov Istre“ v 195. in 196. št. „Edinosti“, s kojim se napada čč. gg. poslance!“

Na to je društveni predsednik poročal, da se vsa učiteljska društva Istre vjemajo z rešitvijo naloge, kojo je prejel naš odbor pri občnem zboru 26. maja t. l. v Klancu, in sicer:

* Za zadnjo številko prepozno došlo; konec dopisa (vabilo in dnevni red) smo izpustili, ker nima več pomena. Uredn.

1. da se sestavi spomenica čč. gg. deželnim in državnim poslancem in 2. da se sestavi spomenica s prošnjo, katero predloži deputacija Nj. Vel. presvitelnemu cesarju. Po dolgi debati pa je prišel odbor do zaključka, da se skliče — predno se stori tako odločilen korak — izvanredni občni zbor v Trst 2. novembra t. l. ob 12. uri opoldne v ulici S. Francesco št. 2. J. V.

Od Save. (Vabilo.) Sevnisko-breško učiteljsko društvo zboruje dne 13. novembra meseca t. l. ob pol 10. uri dopoldne v šolskem poslopju na Vidmu

po sledečem vspeodu: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Poročilo predsednika. 4. Poročilo o zborovanju Zaveze. 5. Poročilo o letošnji deželni šolski konferenci. 6. Potne črtice učitelja kolesarja. 7. Želje i nasveti. Opozarjajoč na važnost i zanimivost vspeodnih točk, vabi na mnogobrojno udeležbo odbor.

Iz gornjegraškega okraja. (Vabilo.) Gornjegraško učiteljsko društvo ima svoje glavno zborovanje v četrtek 17. t. m. v šoli v Mozirji. Začetek ob 10. uri. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Dopisi in razne vesti.

Položaj primorskega učiteljstva. Pod tem zaglavjem je „Slovenski Narod“ v svoji 253. številki dne 4. t. m. objavil uvodni članek, katerega podamo „Popotnikovim“ bralcem doslovno. Glasi se tako-le:

Zadnji čas se čujejo pogostoma glasovi, opisujoči mizero primorskega učiteljstva. Ti glasovi pričajo, da je materialno stanje učiteljstva tako klaverno, kakor samo še v najzaostalejših kronovinah in se je kar čuditi, da je učiteljstvo doslej sploh prenašalo take razmere in moglo izhajati v taki revščini. O primorskem učitelju se lahko reče, da ima premalo, da bi mogel živeti, in preveč, da bi vsled pomanjkanja umrl in to označuje dovolj njegov položaj.

Materialne razmere primorskega učiteljstva so že naravnost sramotne in je regulacija učiteljskih plač najnujnejša zadeva, katero je rešiti v Istri in na Goriškem. Ta zadeva je veliko nujejša in tudi dosti važnejša, kakor kak poštni pečat, ker je učiteljstvo eden prvih faktorjev v vsem narodovem življenju, sosebno pa še v življenju politično in gospodarsko prikrajšanega naroda.

Zahteve primorskih učiteljev govore same za-se in so tako utemeljene, da jim ne more nihče ničesar ugovarjati. Tudi primorsko časopisje ne taji, da se morajo plače urediti in da se mora učitelju zagotoviti človeškega bitja dostojna eksisteuca, a vzlic temu načelnemu pripoznanju niso našle učiteljske zahteve pri tem časopisju tistih simpatij, katere zaslužijo. S samim načelnim priznanjem pa učiteljstvu ni prav nič pomagano, saj postane naposled vsak človek načel sit, kadar kruha strada in primorsko učiteljstvo — strada.

Prav ker so zahteve goriškega in istrskega učiteljstva popolnoma utemeljene, ne moremo umeti postopanje primorskega časopisja. Ton, v katerem se govori z učiteljstvom, je takšen, da spominja čitatelja nehote na tiste ošabne kmete, ki bi še dandanes najraje videli, da bi bil učitelj vsemu svetu

pokorni „šomašter“ in bi moral hoditi od hiše do hiše po hrano, kakor v onih „dobrih starih časih“, ki se na srečo ne vrnejo nikdar več. Eden teh listov je na pritožbo iz učiteljskih krogov odgovoril z osebnimi napadi in zgražal se je pri tem tako, da je kar dva klicaja postavil tam, kjer je povedal, da kaplan nima nič boljšega stanovanja, kakor dotični učitelj, ki se je osmelil popisati splošne učiteljske razmere. Še slabše je pa učiteljstvo naletelo pri drugem listu. Ta je učiteljstvu brezobzirno povedal, da še ni prišel čas za rešitev njegovih pritožb, da je sedaj druge reči reševati in da tudi denarja ni, češ, kdo bo pa plačal regulacijo učiteljskih plač.

Postopanje časopisja je mej učiteljstvom na Primorskem naredilo najslabši utis, kar nam kažejo različne pritožbe, ki so nam došle. Učiteljstvo je užaljeno in po pravici, ker je smelo za svojo potrpežljivost, za svojo požrtvovalno in uspešno delovanje pričakovati vsaj v krogih intelligence boljšega priznanja.

Učitelj je za narodno prosveto prav tako važen faktor, kakor duhovnik, če še ne važnejši, in učiteljske razmere na Primorskem so sila slabe, naj v kakem kraju tudi kak kaplan nima nič boljšega stanovanja kakor učitelj. Regulacija je nujno potrebna in spada mej najvažnejše zadeve, katere je na Primorskem rešiti, mej tiste, katerih nikakor ni odkladati, a ob sebi je umevno, da jo bo plačal davkoplačevalec, saj učitelj davkoplačevalcu največ koristi. Če je kranjski davkoplačevalec, ki se tudi ne valja v izobilju, zmogel stroške za regulacijo učiteljskih plač, jih zmore tudi primorski.

Od nekdaj je bila naša zahteva, da mora biti učitelj naš, ves naš, da z veseljem izpolnjuje svoj težavni, a vevlašni poklic. Učitelj je eden poglavitnih stebrov v naši narodni organizaciji, v njegovih rokah je več ali manj usoda prihodnje generacije, a kako naj izpolnjuje svojo nalogo, ako nima za življenje niti najpotrebnejšega, ako mora živeti, kakor kak pisar in čisto še slabše?

Regulacija učiteljskih plač pač ni nobena milost, kakor menda meni primorsko časopisje; učiteljstvu ni treba zanjo beračiti, ker ima pravico zahtevati, naj se njegovo težko in pošteno delo tudi pošteno plača, in primorsko učiteljstvo sme regulacijo plač toliko bolj zahtevati, ker mu nihče ne more odre-kati priznanja, da svoj poklic z unemo, vestno in točno izvršuje.

Kranjska dežela je napela vse sile, da je svo-jemu učiteljstvu zagotovila dostojno eksistenco. V očigled temu je nemogoče, da bi druge sosedne kro-novine zaostale in so primorski poslanci vezani, da se za učiteljstvo zavzemó. Pričakujemo, da to brez odlašanja storé in to v interesu učiteljstva, v inte-resu šolstva in v interesu vsega prebivalstva. Pre-ziranje opravičene zahteve primorskih učiteljev bi moglo imeti najžalostnejših posledic, ne samo za šolstvo na Primorskem, ker bi učitelji trumoma bežali iz dežele in bi zmanjkalo naraščaja, ampak tudi za vso našo narodno stvar in radi tega upamo, da ne apelujemo zastonj na poslance, ampak da bodo ti nemudoma storili vse, kar treba, da se ugodno dožene to prevažno, če ne najvažnejše pri-morsko vprašanje.

Kranjsko. (Preosnujmo naša lista.)
[Konec.] Program drugemu, tedaj pedagogično-znanstvenemu listu naj bode pa nekako tak:

1. Prinaša naj razne znanstvene razprave ped-agogične, didaktične in teoretične vsebine. Kakor vsaka veda, tako tudi ta veda napreduje in se spo-polnjuje od leta do leta. A učitelj ne sme zaostajati. Ne mislimo, ako imamo v roki spričevalo učne usposobljenosti, da potem že vse znamo in vemo za ljudsko šolo.

2. List naj prične objavljati „slovensko peda-gogično zgodovino“. To polje je v nas še popolnoma nerazorano. In res, sramovati se moramo, da smo v tej stroki še mrtvi. Tu naj se prično najprej objavljati životopisi — in če mogoče tudi slike — slovenskih pedagogov; a dalje pa pedagogi drugih narodov.

3. Prinaša naj dalje nekak pregled šolskega razvitka drugih narodov in držav. S tem razširi duševno obzorje marsikateremu učitelju v kakem gorskem gnezdu in ki nima sredstev, da si nakupi še kakih sto drugih nemških listov v spopolnitev svoje izobrazbe, tako da bode znal, da svet tudi napreduje, da so drugje tudi učitelji, ki ravno tako trpe, kakor on; da je svet širji in večji, kakor Kranjsko. S tem tudi poderemo one „planke,“ katere le premnogi tovariš tako rad gleda okoli kranjske vojvodine.

4. V tem listu naj se tudi objavljajo kritike mladinskih, pedagogičnih spisov in knjig, ali sploh knjig in spisov, ki se pečajo z učiteljstvom oziroma tudi s šolo.

Izrecno pa povdarjamo, da se v ta list ne sprejemajo nikaki dopisi društev, vabil in drugo tako. To se objavlja vse v političnem listu.

5. List naj slednjič prinaša nekako „vprašalno skrinjico“ o šolskih zadevah.

Kateri list naj sedaj postane političen, kateri pa znanstven?

Naše mnenje o tem je tako: Imeni listov naj ostaneta isti, ker imena spreminjati ni vredno. A povdarjati moramo, da lista morata imeti na čelu napis, da je eden šolsko političen, a drugi peda-gogično znanstven. Sedaj n. pr. ne vemo, kaj je „Učit. Tovariš“ in kaj je „Popotnik.“ Preiti pa morata oba lista v opravo „Zaveze“ in sicer najprvo imenoma t. j., da „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ vodi blagajno „Učit. Tovariša,“ a „Zaveza“ „Popot-nikovo.“ Da bode pa treba ustanoviti „skupni tiskovni sklad slovenskega učiteljstva“, v kojega se bodo ste-kali dohodki „Učit. Tovariša,“ „Popotnika“ in mo-goče tudi „Pedagog. društva“, o tem smo trdno pre-pričani; tak sklad je pač vitalnega pomena za pravo, zdravo organizacijo. O tem „tiskovnem skladu“ mo-goče še prilično spregovorimo. Ta „tiskovni sklad“ bode moral vzeti oba lista pozneje v svojo oskrb.

Lista naj ostaneta na svojih sedanjih mestih. Kateri listov naj postane političen, kateri znanstven, to prepuščamo slov. učiteljstvu. Ali naše nemero-dajno mnenje je to, da političen izhajaj v Ljubljani — razume se, da bode moral dobiti ta list odgo-vornega urednika neučitelja, radi „višjih ozirov“ — a znanstven v Mariboru.

Političen list naj izhaja početkoma recimo le dvakrat na mesec, pa v taki obliki in tako močan kakor „Slov. svet.“ Pri sedanjem „Učit. Tovarišu“ so prepotratljivi s papirjem. Pozneje bi lahko iz-hajal trikrat ali pa celo štirikrat mesečno.

„Popotnik“ izhajaj v začetku neperijodično v debelejših zvezkih, a pozneje mesečno.

Cena bi se mogoče lahko določila obema, a le tedaj, če ustanovimo „tiskovni sklad“ in združimo oba lista pod eno blagajno, na 5 glđ. letno. Na ta način bi učiteljstvo pač mnogo in raznega berila dobilo v roko in tako dobimo tudi mnogo več naročnikov, ker lista ne bodeta več tako kra-jevnega pomena, kakor sedaj. Lista dobita brez dvoma tudi več srednješolskih učiteljev za sotrud-nike, ker ravno ti tudi pogrešajo tak list, kakor bi bil preosnovan „Popotnik“.

Vsa ta preosnova se pa lahko že izpelje z novim letom, kajti delegacija „Zaveze“ je že, če se prav spominjamo, sprejela predlog o preosnovi listov. Odvisno je torej le še od občnega zbora „Slovensk. učit. društva.“ No, ker pa je delegacija sprejela soglasno ta predlog, in delegatje so bili tudi iz Kranjskega, tedaj tolnači društvenih idej, mislimo, da, če bodo dosledni in doslednost je znak moža, morajo i pri občnem zboru „Slovensk. učit. društva“ glasovati za to. Drugače so „figa-možje.“

K sklepu apelujemo na vse tovariše in tovarišice, ki imajo smisel za pravo in edino zdravo združitev slov. učiteljstva, da izpeljejo tako prenosno naših listov.* Ivan Domišljaja.

Z Goriškega. Dočim goriška „Soča“, ki je veljala doslej za učiteljski list, brezobzirno napada in žali goriško učiteljstvo, ker se je drznilo oglasiti se za svoje pravice, sta priobčila „Slov. Narod“ od 4. t. m. in italijanski „Sentinela“ od 5. t. m. uvodna članka, v katerih se toplo potezata za naše pravice. Srčna hvala bodi na tem mestu izražena zlasti „Slov. Narodu“, ki je tudi „Soči“ povedal, kar ji je tikalo. Prevarjeno goriško učiteljstvo naj pa iz tega dejstva posname primerni nauk. Ni zadosti, da se je učiteljstvo odzvalo samo s protestom proti „Soči“, (v Trstu in v Gorici) ampak v stanovanje učiteljevo naj sploh „Soča“ več ne pride. Doslej ni niti najhujši naš nasprotnik pisal tako proti nam, kakor je učinil to bivši naš tovariš Gabršček! Kdor ne verjame, naj kupi „Sočo“ od 31. okt. 1898!

Sicer pa upajmo, da se že po novem letu preustrojita naša dva šolska lista v zmislu, kakor to nasvetuje tovariš s Kranjskega v „Popotniku“. Sedaj vidimo zlasti mi goriški učitelji, kako nujno potrebujemo svoj šolsko-politični list. Dok se pa to ne uresniči, oklenimo se „Slov. Naroda“, ki nas in naše pravice tako toplo zagovarja.

Iz učiteljskih krogov Istre.** Opozorujem čč. gg. kolege na oglas, ki sem ga izdal na učiteljstvo v Istri, pod zaglavjem zgoraj naznačenim in sicer v „Edinosti“ št. 195. in 196, in „Učiteljskem Tovarišu“.

Predlagal sem, da učiteljstvo Istre doloži delegacijo do presvet. cesarja in ministerstva na Dunaj, da se izvede šolski zakon, ki nam zagotavlja stanu primerno ekzistenco. Opozarjam na dopis v „Slov. Narodu“ št. 239, ki to stvar utemeljuje.

Proti opazkam v „Edinosti“ in „Soči“, opozarjam na dopis v „Edinosti“ št. 202. kjer gospod kolega z goriškega prav lepo popisuje položaj učiteljstva. Čast mu!

Opozarjam še na dopise v „Edinosti“ št. 200. in št. 205. in na bodoče!

Naše učiteljstvo v Istri se je vzdignilo — stopilo je v akcijo — dela se! — Stvar je zanimiva in posebno po Trstu simpatizuje občinstvo za naše

* Ta dopis nam je došel od jako spoštljive strani, zato smo ga objavili doslovno, da si se ne strinjamo v vseh točkah z g. poročevalcem. Svoje stališče v tem oziru precizirali bomo, kakor najhitreje nam to pičlo odmerjen čas dopušča. Do tedaj pa prosimo, da tudi p. n. slovensko učiteljstvo preučuje važno to vprašanje, ter se oglašja prav marljivo k besedi. Le tako je upati, da se to vprašanje, ki postaja od dne do dne bolj pereče, tudi reši častno in nam na korist. Uredn.

** Za zadnjo štev. prepozno došlo. Uredn.

težnje. Spodobilo pa bi se, da me gg. kolegi ne pustijo osamljenega!

Ljubljana. (Otvoritev gospodinjske šole kmetijske družbe), katera je nastanjena v posebnem poslopju Marijanišča, se je 10. dne pr. m. dopoldne slovesno izvršila. Otvoritvene slavnosti se je udeležilo mnogo javnih funkcionarjev in odličnega občinstva. Povodom otvoritve je knezoškof dr. Jeglič daroval sv. mašo, po kateri so se udeležniki zbrali v veliki dvorani v Marijanišču. Za njim je govoril predsednik kmetijske družbe, gospod ces. svetnik Murnik, kateri je razložil zgodovino novega šolskega zavoda, dočim je gospod ravnatelj Pirce pojasnil v strokovnem oziru namen in pomen te šole. Udeležniki so si na to ogledali za novo šolo določene prostore, ki so res jako lepi in jako primerni. Novi zavod naše krasno razvijajoče se kmetijske družbe je važna pridobitev za celo deželo in mi le želimo, da bi našel vedno zadostno podporo v vseh krogih in pri vseh faktorjih.

(Imenovanje.) Bivši prof. na celjskem gimnaziju in c. kr. okr. šolki nadzornik za brežki, kozjanski in sevnjski okraj, a zadnja leta gimnazijski ravnatelj v Dubrovniku, gospod Mihael Zavadlaj, imenovan je za c. kr. deželnega šolskega nadzornika v Dalmaciji.

(Nagrobne spomenike pokojnim učiteljem) so odkrili tovariši in tovarišice 29. dne septembra t. l. v Senožcah P. Kavčiču, a dne 6. t. m. v Koroški Beli pokojnemu tovarišu Antonu Triplatu.

(Novo razširjene šole.) C. kr. deželni šolski svet štajarski dovolil oziroma odredil je, da se te šole razširijo, in sicer: štirirazredna ljudska šola pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža v petrazrednico, enorazredna v Krbli pri Konjicah v dvorazrednico, a dvorazredna ljudska šola v Šmartnu v Rožni dolini v trirazrednico. Dalje je deželni šolski svet dovolil ustanovitev zasebne nemške šole na Slatini.

(Za sposobnostni izpit) se je pred izpitno komisijo v Mariboru oglasilo 9 kandidatov in 9 kandidatinj; ena kandidatinja dela izpit iz francoščine. Pismeni izpiti so se vršili od 7. do 10. nov. Teme so bile:

1. Iz pedagogike, ob enem za nemški jezik: „Das Beispiel als Erziehungsmittel.“

2. Iz realij:

a) Der Blutkreislauf des Menschen. Skizzierung und logische Ordnung des Lehrstoffes für die Oberstufe einer gehobenen Volksschule. (Slovenski slovenski).

b) Die Kohlensäure. (Methodische Behandlung).

c) Erfindung der Buchdruckerkunst. Disposition des Geschichtsbildes und Skizzierung des Lehrstoffes (Oberstufe).

3. Računstvo:

a) Ein Messerschmied liefert einem Kaufmann 120 Bestecke à 84 h und bezieht von demselben 30 kg Stahl à 1 K 12 h; den Restbetrag bezahlt ihm der Kaufmann baar gegen 4% Sconto; wie gross ist diese Baarzahlung? (Slovenisch).

b) 8 hl kosten 528 Kr; wie viel kosten $5\frac{1}{8}$ hl? (Schlussrechnung).

c) Wie viel kostet die Pflasterung eines Hofes von der Form eines Trapezes mit den Parallelseiten 28.5 m und 23.7 m, die 12.4 m von einander abstehen, wenn 1 m Pflaster mit 4.3 K bezahlt wird? (Alle Aufgaben sind methodisch zu behandeln).

4. Slovenščina:

Ni praznik življenje

— — — — —
Dolžan ni samo kar veleva mu stan,
Kar more to mož je storiti dolžan.

(S. Gregorič).

Pomen teh besed je objasniti z ozirom na učiteljski stan.

(Učiteljske plače na Štajerskem) utegne deželni zbor — kakor nemški listi poročajo — v bodočem zasedanju ugodno urediti, in sicer po osebnem razrednem načinu, t. j. po starosti in službenih letih učiteljev. Imeli bi učitelji po 700, 800 in 900 gld. plače, starostne doklade po 100 gld., opravilne doklade po številu šolskih razredov in draginske doklade v večjih in zdravilstvenih krajih. Naslov „podučitelj“ se misli odpraviti in služili bi učitelji le 35 let. Učiteljice bi dobivale le 80% plače moških učnih moči. — Ta vest se sicer prav lepo čita, toda verjeli bomo jo še le, kadar se v deželnem zboru že o tem sklepa. Da se nekaj zgoditi mora, o tem smo pa popolnoma prepričani.

(Učiteljski shodi na Primorskem.) V sredo, dne 2. t. m. vršil se je v Trstu v dvorani Slovanske čitalnice skod isterskih učiteljev, ki je bil dobro obiskovan. Razprave, ki so se vrtele o popolnšanju gmotnega stanja, bile so baje jako živahne, kar radi verjamemo, saj pa je razburjenost učiteljstva, ki je v celi Avstriji skoraj najslabše plačano, tudi popolnoma opravičena. — Tudi goriško učiteljstvo je imelo istega dne svoj shod v Gorici in sicer v enaki namen. V četrtek pa je poleg zbora učiteljskega društva še bilo mednarodno zborovanje pri „Jelenu“, kateremu je predsedoval Jacobi, in so se ga udeležili tudi laški tovariši. Sklenila se je deputacija do cesarja. — Tako je prav!

(Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju) je zadnji čas prejelo sledeča darila: Od gosp. Vilj. Pfeifer-ja, državnega poslanca itd. 41 gld., k tej svoti so darovali: Neimenovana gospa v Krškem, 20 gld.; gosp. dr. Ferd. Trenc, c. kr. štabni zdravnik v Toplicah, 10 gld.; gosp. dr. Jos. Unterlugauer, vladni svetnik

v Sarajevu, 10 gld.; gosp. dr. Tomaž Romih, župan itd. v Krškem, 12 gld. Gosp. Ivan Škerlj, c. kr. dež. sodišča svetnik v Novem mestu, poslal je v imenu sl. Čitalnice v Novem mestu polovico čistega dohodka s pomočjo gg. visokošolcev prirejene besede, 24 gld. 45 kr. Gosp. Franc Novak, pravdnik, polovico čistega dohodka veselice v Idriji 32 gld.; slavna upravnitva „Slovenskega Naroda“, „Ljublj. Zvona“, in „Rodoljuba“ v Ljubljani 24 gld.; dalje so društvu darovali: č. gg. Janez Babnik, župnik v Toplicah, 5 gld.; Jos. Rozman, mestni kaplan, tajnik družbe sv. Mohora v Celovcu 2 gl.; Mihael Šmid, župnik v Solčavi, 2 gld.; slavna posojilnica v Logatci, 10 gld.; gg. W. Wanous, trgovec v Radgoni, 5 gld.; Jos. Javornik, trgovec in posestnik v Žalni, 5 gld.; dr. Jos. Kolšek, odvetnik v Luškem trgu, 1. gld.; Jos. Boncelj, trgovec v Železnikih, 1 gld.; Egidij Fux, c. kr. poštar v Ljubnem, 1 gld.; Jos. Premeru, c. kr. uradnik poštne hranilnice na Dunaju, 3. gld. Iskrena hvala vsem blagim darovalcem in uabiralcem. Daljne darove sprejema oč. gosp. Fr. Jančar, monsignor, papeški častni kamornik, župnik meškega vit. reda na Dunaju, I. Singerstr. 7.

(„Der Süden“). Organ für die politischen, culturellen und wirthschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen. Zadnja številka (8.) tega časopisa nas je prijetno iznenadila. V njej se naznauje, da bode ta časopis od 1. novembra t. l. izhajal po trikrat na mesec in sicer 1., 10. in 20. Konsorcij tega lista je storil ta korak, ker se je ogromno gradiva nakopičilo ter je bilo vsekako potrebno, da ta list izide večkrat. Želji mnogo prijateljev lista, ki jih je pridobil v kratkem času svojega obstanka, se je deloma vstreglo. Da bode mogel ta list — kakor znano, glasilo slovenskih in hrvatskih državnih poslancev — popolnoma zadostiti svoji nalogi, treba mu vsestranske podpore — z obilnim naročevanjem. Stori vsak rodoljub svojo dolžnost, delujte za list povsod, nabirajte naročnike in inserente, pa bode lahko vstregal svoji nalogi v središču avstrijskem. — Uredništvo in upravnitvo lista „Der Süden“ Dunaj, I Plankengasse 4. Naročnina znaša za celo leto: 3 gld. — za pol leta 4 gld. 65 kr.

(Šolstvo v Ameriki.) Najboljše šolske razmere so v Severni Ameriki, tako se vsaj statistično dokazuje, ker je v tej državi najmanj analfabetov. Statistika pa je menda vendar pretirana, kajti ravno kar poročajo listi, da samo v bogatem mestu New-Jorku primanjkuje v letošnjem letu — 25.000 sedežev za šolske otroke. Toliko tisoč otrok bo moralo tedaj ostati v glavnem mestu brez šolskega pouka.

Naprošeni smo, da objavimo tale oklic:

P. n. članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks!“

23. dne oktobra meseca t. l. umrl je društvenik Leopold Forstner, šolski voditelj v Neuhofo-u,

prej Laubegg; po § 3 a pravil je torej vplačati za prih. slučaj smrti 2 Kr. Prosimo, da se nam ta svota tekom 4 tednov potem položnice vposlati.

Število vseh članov znaša sedaj 480; vsi društveniki se prijazno opominjajo, delati na tó, da se število 500 še letos popolni.

Za ženski oddelek, kateri se ima osnovati, se člani le pičlo oglašajo; v obnem interesu pa je razgovor o tej nas tikajoči zadevi, da bi se načrt, ki se je svoječasno tako navdušeno pozdravljaj, kmalu uresničil. Vabilo k pristopu se torej ponavlja.

Nekateri zaupni možje so postali nekako mlačni. Prosim jih, da še dalje posvetijo svoje moči društvu ali pa naj naznanijo vodstvu, da tega več ne marajo, da se naprosi za to kak drug tovariš.

Da ne bo treba več opominjati, se nastopno naznanijo letošnji smrtni slučaj, ter se prosi, če je kdo pri katerem s plačilom zaostal, da svojo dolžnost izpolni.

16. dne aprila Jan. Puschnig — Sv. Radegunda.

17. dne junija Jan. Schuen — Söchau.

3. dne avgusta Jos. Reiterer — Selzthal.

23. dne oktobra Leop. Forstner — Neudorf.

Tudi s prispevki za rezervni fond, za opravnino in z doplačili radi starosti so še nekateri na dolgu.

Za društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“

Jul. Eichmayer,
tajnik.

Jan. Slana,
načelnik.

Premembe pri učiteljstvu. Na Štajerskem:

Za učitelja-voditelja na novo sistemizirano enorazredno ljudsko šolo v Virštanzu (šolski okraj Kozje) pride gospod Alojzij Pečnik, dosedaj učitelj v Dobovi. Gosp. Franc Lichtenthaler def. učitelj v Št. Ilju v Slov. gor. dobil je podučiteljsko mesto na leitersberg-krčevinski šoli v Mariboru. Za stalne učitelje so imenovani gg.: Henrik Karničnik, dosedaj podučitelj v Slivnici pri Marib. za Makole; Emil Rupprich

dosedaj podučitelj v Studencih pri Mariboru za Radvanje in J. Schamp dosedaj učitelj v Stradeni za Muto. Gospica Marija Melcher, podučit. pri Vel. nedelji postala je učiteljica ravno tam. Učiteljica v Dobrni, gospa Jadviga Dernjač r. Jonke je iz službenih ozirov premeščena v Studence pri Mariboru. Na svojih dosedanjih službenih mestih so kot podučitelji stalno nameščeni gg.: Ivan Žolnir v Framu, Vinko Isda na Muti, Leopold Čulk v Ribnici. Za učiteljice ženskih ročnih del pri Mariji na Reki oziroma v Zatiški vasi sta vsprejeti učiteljeva oziroma nadučiteljeva soproga Matilda Vodenik rojena Leskovar, odnosno Luiza Požegar roj. Schwarz. Bivši podučitelj pri Sv. Lovrenu in enoletni prostovolec Friderik Zinauer nameščen je zopet, in sicer kot podučitelj v Zgornji Sv. Kungoti. Na novo so nameščeni učiteljski abiturijenti oziroma abiturijentinje kot provizorični podučitelji (ice) in sicer gđue: Amalija Drnovšek v Črešnovcah, Ana Wutt v Slivnici pri Mariboru, Jožefa Štuhec pri Sv. Ani na Krembergu, Amalija Hojnik pri Sv. Lenartu v Slov. goricah; dalje gg.: Avg. Canjko pri Sv. Martinu blizu Vurberga, Janez Robnik pri Sv. Križu nad Mariborom, Franc Korbar v Lehnu, Avguštin Lah pri Sv. Antonu v Slov. goricah. Pomožni učitelj za mariborski politični okraj, g. Alojzij Schamp je pridelen šoli pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah.

Na Kranjskem: Gospod Jos. Levičnik v Železnikih je imenovan nadučiteljem istotam, gosp. Mihael Poklukar v Višnji gori učiteljem-voditeljem v Hotiču, gđe. Tereza Fridrich v v Kočevju za stalno učiteljico v Domžalah, gospod Josip Kostanjevec v Premu za nadučitelja v Litiji in učit. kand. gsp. Vincencij Berce učiteljem-voditeljem v Prežganjah. Nadučitelj gosp. Ivan Zupanc v Starem trgu je premeščen v Faro pri Kostelnu, nadučitelj g. Matija Hiti iz Dobrniče in gosp. Anton Smrdelj iz Planine pri Vipavi v Orehek.

Št. 1909, I.

Oznanilo.

V nameščenje izpraznjenega mesta učitelja in voditelja na novo osnovani enorazredni ljudski šoli na Planici blizu Framu se s tem vnovič razpisuje konkurs s pristavkom, da se bode ta služba namestila početkom letnega tečaja 1899. leta.

S tem mestom so združeni dohodki II. plač. reda; razen tega se obljublja šolskemu voditelju korist sadunosnika in več oralov polja.

Prosilci za to mesto naj pošljejo svoje prošnje, opremljene z zrelostnim sprčevalom in s sprčeva-

lom učne usposobljenosti najpozneje **do 10. decembra mes. t. l.** krajnemu šolskemu svetu na Planici, pošta Fram.

Okr. šolski svet Maribor, dne 1. nov. mes. 1898. l.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Higij. c. kr. priv. šolske klopi in dovoljenje za njih ponarejanje priporoča po nizki ceni in tudi na obroke.
V Mariboru. **Iv. Weixl**, naduč. v pok.

Tovariši in tovarišice, kupujte in naročujte „Knjižnico za mladino“!

Vsebinska. I. Veseli pojavi. (Černej.) — II. Iz duševnega življenja otroškega. (II.) (L. Černej.) — III. Profesor Blaž Kocen. (J. Kotnik.) — IV. VI. štajerska deželna učiteljska konferenca. (III.) V. Slovestvo. — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in razne vesti. — VIII. Natečaj in inserat.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sy. Cirila v Mariboru.